

МІЖНАРОДНИЙ ГУМАНІТАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІНСТИТУТ ПРАВА, ЕКОНОМІКИ ТА МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН
Кафедра кримінального права, процесу та криміналістики

МАГІСТЕРСЬКА РОБОТА

на тему:

«РОЗСЛІДУВАННЯ КОМП'ЮТЕРНИХ ЗЛОЧИНІВ»

Виконав: студент II курсу
за спеціальністю
262 « Правоохоронна діяльність»,
освітнього рівня «магістр»
Новиченко Михайло Юрійович

Керівник: д.ю.н., професор
Подобний Олександр Олександрович

Рецензент: к.ю.н., доцент
Меденцев Анатолій Миколайович

Одеса – 2020 рік

АНОТАЦІЯ

Новиченко М.Ю. Розслідування комп'ютерних злочинів. – На правах рукопису.

Дипломна робота магістра, спеціальність 262 «Правоохоронна діяльність», Міжнародний гуманітарний університет, Одеса, 2020 рік.

Метою дипломної роботи магістра є формулювання пропозицій по вдосконаленню методики розслідування комп'ютерних злочинів.

Дипломна робота складається зі вступу, основної частини, яка включає два розділи, висновків і списку використаних джерел.

У першому розділі розглянуто криміналістичну характеристику комп'ютерних злочинів.

У другому розділі досліджено особливості розслідування комп'ютерних злочинів.

Ключові слова: комп'ютери, злочини, розслідування, інформаційні технології, тактика розслідування.

ANNOTATION

Novychenko M.Y. Computer crime investigation. – Manuscript.

Master's thesis, 262 "Law enforcement", International humanitarian university, Odessa, 2020.

The purpose of the master's thesis is to formulate proposals for improving the methodology of investigation of computer crimes .

Thesis consists of an introduction, the main part, which includes two sections, conclusions and a list of sources used.

The first section discusses the forensic characterization of computer crimes.

The second section examines the specifics of computer crime investigation.

Keywords: computers, crimes, investigations, information technology, investigative tactics.

ЗМІСТ

ВСТУП	4-8
РОЗДІЛ 1. КРИМІНАЛІСТИЧНА ХАРАКТЕРИСТИКА КОМП'ЮТЕРНИХ ЗЛОЧИНІВ	
1.1. Комп'ютери, автоматизовані системи, комп'ютерні мережі як предмет злочинного посягання	9-11
1.2. Обстановка, способи та «слідова картина» комп'ютерних злочинів	12-24
1.3. Характеристика особи злочинця, який вчинює комп'ютерні Злочини	25-29
РОЗДІЛ 2. ОСОБЛИВОСТІ РОЗСЛІДУВАННЯ КОМП'ЮТЕРНИХ ЗЛОЧИНІВ	
2.1 Організаційні засади розслідування комп'ютерних злочинів	30-36
2.2 Початковий етап розслідування комп'ютерних злочинів	37-54
2.3 Специфіка проведення окремих слідчих (розшукових) дій та використання спеціальних знань на подальшому етапі розслідування комп'ютерних злочинів	55-85
ВИСНОВКИ	86-94
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	95-102

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Курс кримінології. Особлива частина : підруч. : У 2-х кн. / М. В. Корнієнко та ін. ; за заг. ред. О. М. Джужи. Київ : Юрінком Інтер, 2001. Кн. 2. 480 с.
2. Криміналістика : підруч. / П. Д. Біленчук та ін. ; за ред. П. Д. Біленчука. Київ : Атіка, 1998. 416 с.
3. Хроніка вірусної атаки на Укртелеком. *Корпоративний центр ПАТ «Укртелеком»*. URL : <http://www.ukrtel.net> (дата звернення : 06.01.2020).
4. Гуцалюк М. В. Безпека банківських інформаційних систем. *Страхова справа*. 2018. № 2 (6). С. 68–70.
5. Цимбалюк В. С. Латентність комп'ютерної злочинності. *Боротьба з організованою злочинністю і корупцією (теорія і практика)*. 2001. № 3. URL : http://mndc.naiu.kiev.ua/Gurnal/3text/3_21.htm (дата звернення : 06.01.2020).
6. Паламарчук Л. П. Криміналістичне забезпечення розслідування незаконного втручання в роботу електронно-обчислювальних машин (комп'ютерів), систем та комп'ютерних мереж : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.09. Київ, 2005. 18 с.
7. Мотлях О. І. Питання методики розслідування злочинів у сфері інформаційних комп'ютерних технологій : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.09. Київ, 2005. 20 с.
8. Дерев'ягін О. О. Національний аспект кіберзлочинності. *Актуальні питання розслідування кіберзлочинів : Матеріали Міжнар. наук.-практ. конф.* (м. Харків, 10 грудня 2013 р.). Харків : ХНУВС, 2013. С. 65–69.
9. Шеломенцев В. П. Основні проблеми побудови системи кібернетичної безпеки України. *Боротьба з організованою злочинністю і корупцією (теорія і практика)*. 2014. № 2 (33). С. 183–186.

10. Про інформацію : Закон України від 2 жовтня 1992 року № 2657-XII (в редакції Закону України від 13 січня 2011 року № 2938-VI). *Офіційний вісник України*. 2011. № 10. Ст. 445. URL : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2657-12> (дата звернення : 06.01.2020).

11. Гора І. В., Колесник В. А. Криміналістика : навч. посіб. Київ : Алерта, 2005. Ч. 1 : Криміналістична техніка. 320 с.

12. Бутузов В. М., Тітуніна К. В. Сучасні загрози : комп'ютерний тероризм. *Боротьба з організованою злочинністю і корупцією (теорія і практика)*. 2007. № 17. URL : http://mndc.naiu.kiev.ua/Gurnal/17text/g17_30.htm (дата звернення : 06.01.2020).

13. Біленчук П. Д., Гель А. П., Семаков Г. С. Криміналістична тактика і методика розслідування окремих видів злочинів : навч. посіб. Київ : МАУП, 2007. 512 с.

14. Олійник В. М. Кіберзлочинність як умова порушення громадської безпеки України. *Актуальні питання розслідування кіберзлочинів : Матеріали Міжнар. наук.-практ. конф.* (м. Харків, 10 грудня 2013 р.). Харків : ХНУВС, 2013. С. 19–22.

15. Буров О. Ю., Бурова Д. С., Пенська А. С. Кіберзлочинність як загроза інформаційному суспільству. *Теорія і практика інтелектуальної власності*. 2008. № 3 (41). С. 39–44.

16. Шеломенцев В. П. Кримінологічна безпека у кіберпросторі : система понять. *Боротьба з організованою злочинністю і корупцією (теорія і практика)*. 2010. № 23. С. 342–348.

17. Орлов Ю. Ю. Реалізація вимог Міжнародної конвенції про кіберзлочинність у законодавстві України. *Науковий вісник Національної академії внутрішніх справ*. 2011. № 6. С. 3–9.

18. Голубєв В. О., Гавловський В. Д., Цимбалюк В. С. Інформаційна безпека : проблеми боротьби з кіберзлочинами : моногр. Запоріжжя : Просвіта, 2001. 252 с.

19. Криштанович М. Ф. Модернізація механізмів державного управління в системі органів внутрішніх справ сучасної України : дис. ... д-ра наук з держ. упр. : 25.00.02. Львів, 2016. 474 с.
20. Конвенція про кіберзлочинність : Підписана в м. Будапешт 23 листопада 2001 року. *Офіційний вісник України*. 2007. № 65. Ст. 2535. URL : http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/994_575 (дата звернення : 06.01.2020).
21. Додатковий протокол до Конвенції про кіберзлочинність, який стосується криміналізації дій расистського та ксенофобного характеру, вчинених через комп'ютерні системи : Підписаний в м. Страсбург 28 січня 2003 року. *Офіційний вісник України*. 2010. № 56. Ст. 1920. URL : http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/994_687 (дата звернення : 06.01.2020).
22. Е-майбутнє та інформаційне право / В. М. Брижко та ін. ; за ред. М. Я. Швеця. 2-е вид., доп. Київ : НДЦПІ АПРН України, 2006. 302 с.
23. Про телекомунікації : Закон України від 18 листопада 2003 року № 1280-IV. *Відомості Верховної Ради України*. 2004. № 12. Ст. 155. URL : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1280-15> (дата звернення : 06.01.2020).
24. Бідюк О. В. Психологія у системі комунікативних технологій сучасності. *Наукові записки. Серія «Культура та соціальні комунікації»*. Острого : Вид-во Нац. ун-ту «Острозька академія», 2019. Випуск 1. С. 13–20.
25. Корнєєв В. М. Комунікаційні технології як засоби проектування соціальної дійсності. *Наукові записки Інституту журналістики*. 2014. Т. 56. С. 176–181.
26. Холод О. М. Диференціація соціально-комунікаційних технологій. *Ученые записки Таврического национального университета им. В. И. Вернадского. Серія «Филология. Социальные коммуникации»*. 2011. Т. 24 (63). № 4. Ч. 1. С. 105–110.
27. Холод О. М. Комунікаційні технології : підруч. Київ : КиМУ, 2011. 312 с.
28. Про національну безпеку України : Закон України від 21 червня 2018 року № 2469-VIII. *Офіційний вісник України*. 2018. № 55. Ст. 1903.

URL : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2469-19> (дата звернення : 06.01.2020).

29. Про основні засади забезпечення кібербезпеки України : Закон України від 5 жовтня 2017 року № 2163-VIII. *Відомості Верховної Ради України*. 2017. № 45. Ст. 403. URL : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2163-19> (дата звернення : 06.01.2020).

30. Шаблистий В. В. Безпековий вимір кримінального права України : людиноцентристське дослідження : моногр. Дніпропетровськ : Дніпропетровський держ. ун-т внутр. справ ; Ліра ЛТД, 2015. 420 с.

31. Криміналістика : питання і відповіді : навч. посіб. / А. В. Кофанов та ін. Київ : Центр учбової літератури, 2011. 280 с.

32. Гуцалюк М. В. Протидія комп'ютерній злочинності. *Право України*. 2003. № 6. С. 114–117.

33. Стан та структура злочинності в Україні (2007-2008 р.р.). *Міністерство внутрішніх справ України*. URL : <http://www.mvs.gov.ua/mvs/control/main/uk/publish/article/170319> (дата звернення : 06.01.2020).

34. Топчій В. В. Кібертероризм в Україні : поняття та запобігання кримінально-правовими та кримінологічними засобами. *Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія «Юридичні науки»*. 2015. Випуск 6. Т. 3. С. 65–68.

35. Хоменко О. М., Топчій В. В. Кіберзлочинність як загроза інформаційному суверенітету України. *Порівняльно-аналітичне право*. 2017. № 1. С. 215–217.

36. Ахтирська Н. М. Форми протидії розслідуванню злочинів, вчинених у сфері комп'ютерних технологій. *Юридичний журнал*. 2003. № 3 (9). URL : <http://www.justinian.com.ua/article.php?id=111> (дата звернення : 06.01.2020).

37. Салтевський М. В. Криміналістика (у сучасному викладі) : підруч. Київ : Кондор, 2006. 588 с.

38. Салтевський М. В. Основи методики розслідування злочинів, скоєних з використанням ЕОМ : навч. посіб. Харків : Нац. юрид. акад. України, 2000. 34 с.

39. Шуляк Ю. Л. Поняття, ознаки та види шахрайства в кримінальному праві зарубіжних країн. *Держава та регіони. Серія : Право*. 2010. № 3. С. 229–234.

40. Абрамов К. Інтернет-шахрайство з платіжними картками та методи захисту від нього. *Фінансовий ринок України*. 2010. № 2. С. 31–33.

41. Руденко Я. П. Класифікація сучасних методів Інтернет-шахрайств. *Економіка XXI століття : сучасні тенденції та перспективи розвитку : Матеріали наукової Інтернет-конференції (20 грудня 2011 р.)*. Ірпінь, 2011. С. 128–129.

42. Петренко С. А. Правовий захист комп'ютерних програм. *Право України*. 2003. № 3. С. 108–111.

43. Паламарчук Л. П. Криміналістична характеристика осіб, які скоюють злочини у сфері використання електронно-обчислюваних машин. *Бюлетень Міністерства юстиції України*. 2004. № 8 (34). С. 100–106.

44. Іванченко О. Ю. Кримінологічна характеристика кіберзлочинності, запобігання кіберзлочинності на національному рівні. *Актуальні проблеми вітчизняної юриспруденції*. 2016. № 3. С. 172–177.

45. Хто такі «білі» хакери і скільки вони заробляють? Текстову версію підготувала К. Халецька. *Громадське радіо*. 2019. 9 лютого. URL : <https://hromadskeradio.org/ru/programs/rankova-hvylya/hto-taki-bili-hakery-i-skilky-vony-zaroblyayut> (дата звернення : 06.01.2020).

46. Про оперативно-розшукову діяльність : Закон України від 18 лютого 1992 року № 2135-ХІІ. *Відомості Верховної Ради України*. 1992. № 22. Ст. 303. URL : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2135-12> (дата звернення : 06.01.2020).

47. Мотлях О. І. Питання організації дій слідчого у злочинах, вчинюваних у сфері комп'ютерних технологій. *Вісник Академії адвокатури України*. 2005. Випуск 2. С. 106–113.

48. Криміналістика : підруч. / В. Ю. Шепітько та ін. ; за ред. В. Ю. Шепітька. 4-е вид., перероб. і доп. Харків : Право, 2010. 464 с.

49. Осмотр компьютерных средств на месте происшествия : метод. рекоменд. / подгот. М. В. Салтевский, М. Г. Щербаковский, В. А. Губанов ; отв. ред. В. С. Зеленецкий ; АПрН Украины, НИИ изучения проблем преступности. Харків : ООО «ЛТД Знание», 1999. 11 с.

50. Борець Т. О. Провадження слідчих дій в житлі чи іншому володінні особи : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.09. Київ, 2009. 16 с.

51. Хільченко С. В. Проведення обшуку в справах про розповсюдження порнографічних предметів. *Право України*. 2003. № 6. С. 49–52.

52. Селезнякова Л. В. Окремі аспекти захисту прав осіб під час проведення обшуку. *Тенденції формування громадянського суспільства : Матеріали міжнародної науково-практичної Інтернет-конференції* (м. Тернопіль, 15 травня 2017 р.) : URL : http://www.lex-line.com.ua/?go=full_article&id=129 (дата звернення : 06.01.2020).

53. Різак Л. М. Об'єкти обшуку та їх значення. *Від громадянського суспільства – до правової держави : Матеріали IV Міжнар. наук. конф.* (м. Харків, 24 квітня 2009 р.). Харків : ХНУ ім. В. Н. Каразіна, 2009. С. 437–440.

54. Савчук Т. І. Предмет допиту підозрюваних у вчиненні комп'ютерних злочинів. *Актуальні питання розслідування кіберзлочинів : Матеріали Міжнар. наук.-практ. конф.* (м. Харків, 10 грудня 2013 р.). Харків : ХНУВС, 2013. С. 174–177.

55. Пашнєв Д. В. Використання спеціальних знань при розслідуванні злочинів, вчинених із застосуванням комп'ютерних технологій : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.09. Харків, 2007. 18 с.

56. Пашнев Д. В. Особливості підготовки, призначення та проведення судової комп'ютерно-технічної експертизи. *Право і безпека*. 2005. № 2. С. 98–100.

57. Бідняк Г. С. Висновок експерта як джерело доказів під час розслідування шахрайства. *Криміналістичний вісник*. 2014. № 2. С. 55–59.

58. Намазов А. Є. Особливості призначення комп'ютерно-технічних експертиз. *Сучасні криміналістичні експертизи в розслідуванні злочинів : Матеріали круглого столу* (м. Київ, 25 лютого 2015 р.). Київ : Нац. акад. внутр. справ, 2015. С. 62–66.

59. Криміналістика (криміналістична техніка) : курс лекцій / П. Д. Біленчук та ін. ; відп. ред. І. В. Хронюк. Київ : МАУП, 2001. 216 с.

60. Янковський О. Закон «Про кібербезпеку» як спроба тотального контролю. *Українська правда*. 2017. 10 червня. URL : <http://www.prawda.com.ua/columns/2017/06/10/7146438/> (дата звернення : 06.01.2020).

61. Мусієнко О. Л. Теоретичні засади розслідування шахрайства в сучасних умовах : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.09. Харків, 2007. 19 с.

62. Гонгало С. Й. Судова техніко-криміналістична експертиза документів : сучасні можливості дослідження та перспективи розвитку : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.09. Київ, 2013. 20 с.

63. Журба Андрій Іванович. Особливості предмета доказування у справах про комп'ютерні злочини: Дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.09 / Донецький юридичний ін-т Луганського держ. ун-ту внутрішніх справ України ім. Е. О. Дідоренка. – Донецьк, 2008. – 230 арк.

64. Борисова Лариса Володимирівна. Транснаціональні комп'ютерні злочини як об'єкт криміналістичного дослідження: Дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.09 / Київський національний ун-т внутрішніх справ. – К., 2007. – 217 арк.

65. Самойленко О.А. Особливості розслідування викрадень майна, вчинених із використанням комп'ютерних технологій: Автореф. дис... канд. юрид. наук: 12.00.09 / О.А. Самойленко ; Харк. нац. ун-т внутр. справ. — Х., 2007. — 20 с. — укр.

66. Козак Н.С. Криміналістичні прийоми, способи і засоби виявлення, розкриття та розслідування комп'ютерних злочинів: автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.09 / Н. С. Козак ; Нац. ун-т держ. податк. служби України. — Ірпінь, 2011. — 18 с. — укр.

67. Білоусов А.С. Криміналістичний аналіз об'єктів комп'ютерних злочинів: автореф. дис... канд. юрид. наук: 12.00.09 / А.С. Білоусов ; Київ. нац. ун-т ім. Т.Шевченка. — К., 2008. — 19 с. — укр.

68. Паламарчук Л.П. Криміналістичне забезпечення розслідування незаконного втручання в роботу електронно-обчислювальних машин (комп'ютерів), систем та комп'ютерних мереж: Автореф. дис... канд. юрид. наук: 12.00.09 / Л.П. Паламарчук ; Акад. адвокатури України. — К., 2005. — 18 с. — укр.

69. Пашнев Д.В. Використання спеціальних знань при розслідуванні злочинів, вчинених із застосуванням комп'ютерних технологій: Автореф. дис... канд. юрид. наук: 12.00.09 / Д.В. Пашнев ; Харк. нац. ун-т внутр. справ. — Х., 2007. — 18 с. — укр.